

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Vår referanse: 12/01714-3
Arkivkode: A00
Saksbehandler: Jorun Sandsmark
Deres referanse: 12/3854
Dato: 23.11.2012

Høring - Forskrifter om rammeplaner for lærerutdanning trinn 8 til 13

1. Generelle betraktninger

KS er opptatt av at skolene skal ha lærere som har kapasitet til å utvikle skolens kjernevirksomhet: undervisning og læring. Som ansvarlige for å gi barn og unge en god grunnopplæring vil kommuner og fylkeskommuner i all hovedsak være lærerstudentenes framtidige arbeidsgivere. For KS er det viktig i å ivareta både skoleeier- og arbeidsgiverperspektivet.

I henhold til SSBs framskrivningstall til 2020 er bildet over lærersituasjonen sammensatt (Arbeidsmarkedet for lærere og førskolelærere fram mot 2035). Med utgangspunkt i rekrutteringstallene for 2010 og basert på den demografiske utviklingen, vil det være en underdekning på ca 9000 allmennlærere/grunnskolelærere. For faglærere, yrkesfaglærere og PPU kandidater fra UH-sektoren, vil det være tilnærmet balanse. For KS er det viktig å understreke at Dette er tall på landsbasis som verken tar hensyn til demografiske eller geografiske forhold eller til skillet mellom undervisningskompetanse for ulike trinn og behov i ulike fag. Lovendringen om relevant kompetanse i undervisningsfag trer i kraft i 2014, og det er vanskelig å si hvordan denne vil innvirke på rekrutteringssituasjonen i ulike deler av landet.

KS vil også trekke fram undersøkelsen fra HiOA om studiested og jobbmobilitet som viser sammenheng mellom geografisk plassering av studiested og hvor ferdig utdannende kandidater bosetter seg, og hvordan dette varierer mellom ulike deler av landet.

Rekrutteringssituasjonen varierer mellom ulike kommuner og regioner, og variasjonen kommer etter all sannsynlighet ikke til å bli mindre. KS er derfor opptatt av å ha mange rekrutteringsveier inn i læreryrket. KS ønsker best mulig kvalifiserte lærere. Samtidig er det viktig at formelle krav til opptak og krav kompetanse i UH-sektoren, ikke medfører at lærerutdanning blir en utdanning som kun kan gis i de store byene.

KS mener at opptakskrav til lærerutdanningen er viktig. Vel så viktig er imidlertid lærerkandidatenes sluttkompetanse, det vil si kandidatenes læringsutbytte uttrykt som kunnskap, holdninger og generell kompetanse. KS mener generelt at rammeplanene, og for så vidt de nasjonale

retningslinjene som har en uklar status, ikke er gode nok styringsverktøy for innholdet i lærerutdanningene. Grunnopplæringen har nasjonale læreplaner med nasjonalt fastsatte kompetansemål i hvert fag. KS ser ingen grunn til at lærerutdanningen ikke skal ha tilsvarende og at det bør være uproblematisk å gjennomføre dette innenfor rammen av overordnede prinsipper for læringsutbyttebeskrivelse. Rammeplanene er viktig i så måte og man må være villig til å drøfte den akademiske friheten opp mot samfunnets behov for lærerkompetanse. Dette gjelder også lærerkompetanse slik denne oppfattes av kommunesektoren som både er ansvarlig for barns og unges læring og arbeidsgivere for det store flertall lærere i grunnopplæringen. KS mener at kvalifiseringen til læreryrket må ses på som en grunnleggende forutsetning for kontinuerlig profesjonsutvikling på arbeidsplassen.

KS vil påpeke at det er vanskelig å uttale seg om forslagene til forskrift om rammeplaner uavhengig av forskrift om opptak til universiteter og høyskoler, og en nærmere utredning av hvilke konsekvenser rammeplanene, og de nasjonale retningslinjene, vil få for praktiseringen av kompetanse i undervisningsfag.

2. Generelt om forskriften

KS mener at de ulike rammeplanene i størst mulig grad bør samskrives. Det gjelder § 1 vedrørende formålet med forskriftene. Det er henvisninger til ulike bestemmelser og formålsbeskrivelser i opplæringsloven, herunder også forholdet til opplæring på samisk. Alle lærerutdanningene skal kvalifisere for opplæring i den samme grunnutdanningen, så KS ser ingen grunn til at formålsbeskrivelsene er så ulike.

Tilsvarende bør innledningen til § 2 også i størst mulig grad være likelydende vedrørende henvisning til Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk. Selve utbyttebeskrivelsene kan også med fordel redigeres slik at de er mer likelydende. For øvrig vises det til det som er sagt ovenfor om at utbyttebeskrivelsene er svært generelle og lite egnet for en mer aktiv og konkret styring av lærerutdanningene.

Når det gjelder praksis, vil de ulike rammeplanene nødvendigvis har ulikt antall praksisdager, men alle rammeplanene bør omtale de samme faktorene som f. eks hvilke år og om praksis skal være sammenhengende eller ikke. KS mener prinsipielt at lærerutdanningene i mye større grad bør bygge på et likeverdig forhold mellom teori og praksis og mellom UH-sektoren og kommuner og fylkeskommuner som lærerutdannere. Oppgradering av praksis innebærer ikke en nedprioritering av teori, men at praksiskunnskapen oppgraderes. Evalueringer av studiekvalitet i de nye grunnskolelærerutdanningene (GLU) indikerer og dokumenterer behov for å utvikle større grad av helhet og sammenheng mellom studentenes teori- og praksisstudier. Den pedagogiske tilretteleggingen av praksiskomponenten i GLU synes å være særlig uferdig som pedagogisk utviklingsområde og representerer fortsatt en tydelig utfordring i lærerutdanningen. Evalueringen viser at det er behov for nytenkning rundt pedagogiske tilrettelegging av studentenes praksisundervisning både for å styrke mer relevante og praksisbaserte teoristudier og en mer teoribasert praksis. Dette krever et tyngre og mer faglig/pedagogisk basert samarbeid og partnerskap mellom teori- og praksisaktørene i GLU-programmene. KS mener at erfaringene fra GLU i større grad bør få konsekvenser for beskrivelsen av praksisdelen og forholdet mellom teori og praksis i rammeplanene for lærerutdanningene for trinn 8-13. KS ber om at studiepoengfesting av praksis konsekvensutredes.

KS mener det er viktig at alle rammeplanene har kompetansemål som omfatter entreprenørskap, jf Stortingets behandling av st. meld. nr. 11 (2008-2009) Læreren - rollen og utdanningen, og den nasjonale handlingsplanen for entreprenørskap i utdanningen - fra grunnskole til høyere utdanning 2009-2014. Det vises ellers til det som er sagt ovenfor om samskriving av planene.

3. Sentrale problemstillinger i forslagene.

Forslag til forskrift for faglærerutdanning i praktiske og estetiske fag.

KS mener faglærerutdanningene står i en særstilling ved å være enfaglige. Selv om ikke opptakskrav er en del av denne forskriften, støtter KS støtter forslaget om kun inntakskrav i norsk. KS mener også at faglærerutdanningene prinsipielt bør gi undervisningskompetanse til å undervise fra 1.-13. trinn.

Forslag til forskrift for lektorutdanning for trinn 8-13

KS har ingen merknader til forslaget

Forslag til forskrift for praktisk pedagogisk utdanning (PPU) for trinn 8-13

KS støtter forslaget om at opptak til PPU skal bygge på to relevante fag for undervisning på ungdomstrinnet og i videregående opplæring. KS mener at PPU skal bygge på utdanning på bachelornivå. KS støtter derfor ikke forslaget om at et av de to fagene må være på masternivå. Begge kan være på bachelornivå. Begrunnelsen for dette er hovedsakelig knyttet til rekruttering. Realfagstrategien varer, foreløpig, fram til 2014. Hvilke fag det vil være underdekning av i hvilke deler av landet, vil variere. Dersom man mener krav om utdanning på bachelornivå er god rekrutteringsstrategi for realfag og teknologi, bør den også brukes til å rekruttere til andre fag. Behovet for lærere først og fremst på ungdomstrinnet, men også i ulike skolefag, tilsier et så bredt rekrutteringsgrunnlag som mulig. Krav om bachelor vil også løse problemene for 3-4 årige kunstfagutdanninger.

Forslag til forskrift for yrkesfaglærerutdanning og PPU for yrkesfag

Forslaget om delt yrkesfagopplæring er etter KS mening det mest utfordrende både i forhold til rekruttering og kompetansebehov i yrkesfaglige program. Manglende utredning om konsekvenser av opptakskrav og kompetanse for undervisning, gjør det vanskelig både å vurdere om dette vil bidra til økt rekruttering i forhold til behovene og hva som egentlig er poenget. Per dato tilbys PPU for yrkesfag ved to UH-institusjoner. KS er kjent med at det er satt i gang et utredningsarbeid om oppbygging av opplæringstilbud andre steder. Uten å kjenne til kostnadene ved en eventuell utbygging av to tilbud og tilbud ved flere institusjoner, mener KS at det i utgangspunktet bør satses på ett tilbud flere steder. KS er i tvil om det vil være rekrutteringsgrunnlag til to ulike tilbud og også usikker på hvordan avkortingsbestemmelser i en 3-årig yrkesfaglærerutdanning skal kunne praktiseres på en likeverdig måte. Forslaget må konsekvensutredes på en bedre måte.

KS er også svært kritisk til at opptakskrav fra 2016 innebærer at det ikke lenger vil være tilstrekkelig med fagbrev og to års yrkesteoritisk utdanning (fagskole) eller 4 års relevant praksis for å tas opp i PPUY. Myndighetene og partene i arbeidslivet har gjennom Samfunnskontrakt for flere læreplasser forpliktet seg til å heve status for yrkesfagene og jobbe for å synliggjøre verdien av yrkesfaglig kompetanse og fagbrev i samfunnet. KS mener forslaget om endret opptakskrav til PPUY innebærer

det motsatte. KS mener en yrkesfaglig kandidat med fagbrev og fagskole eller relevant arbeidspraksis bakgrunn tvert imot er viktig kompetanse for lærere som skal undervise på yrkesfaglige utdanningsprogram i videregående opplæring. KS mener også slik kompetanse er verdifull for å øke andelen elever som ønsker seg ut i lære mot et fagbrev. Forslag til endringer i opptakskrav vil trolig hindre tilgang på slik kompetanse framover.

KS mener det er viktig å heve kvaliteten på lærerutdanningen. KS mener at forslagene til rammeplaner ikke gir klare nok føringer for lærerutdanningsinstitusjonene når det gjelder å gi studentene kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse til å gi elever på 8.-13. trinn relevant og utfordrende undervisning. KS mener det bør innføres felles nasjonal sluttevaluering i sentrale fag i lærerutdanningene for 8.-13. trinn slik at studentene blir vurdert på samme grunnlag på de ulike lærerutdanningsinstitusjonene.

Helge Eide

Jan Sivert Jøsendal